

Titel: Udrag fra Journalen JJ

Citation: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K18", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K18*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Jette Knudsen; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2001 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-jj-kom-shoot-jj-1130.pdf> (tilgået 02. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K18

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Spinoza forkaster ... laver man Teleologien** : jf. appendiks til 1. del (om Gud) af Spinoza (201,32) *Ethica ordine geometrico demonstrata et in quinque partes distincta* (lat. *Etik fremstillet efter den geometriske metode og inddelt i fem dele*) i *Spinoza opera* (201,32), s. 285-430 (forkortet *Ethica*); s. 305-310. SK sigter til en passage s. 307f. (delvist understreget i SKs eget eksemplar, der findes på Det kgl. Bibliotek, hvor det ikke hidtil har været katalogiseret som SKs), som bringes i *. Jf. den da. oversættelse i *Spinoza Etik. Oversat og forsynet med noter af S.V. Rasmussen. Gennemset og med indledning af Carl Henrik Koch*, 3. udg., Kbh. 1996 [1933] (forkortet *Etik*), s. 32: »Det må heller ikke forbigås her, at denne læres tilhængere, der har villet lægge deres skarpsindighed for dagen ved at påpege tingenes formål, har for at godtgøre denne lære indført en ny måde at bevise på, ved nemlig at føre den tilbage, ikke til det umulige, men til uvidenheden, hvad der viser, at der ikke har stået noget andet bevismiddel til rådighed for denne lære. Thi hvis der f.eks. er faldet en sten ned fra et tag i hovedet på en eller anden og har slået ham ihjel, vil de på følgende måde bevise, at stenen er faldet ned for at dræbe vedkommende mand. Hvis den nemlig ikke er faldet ned i den hensigt efter Guds vilje, hvorledes har da så mange omstændigheder (thi ofte indtræffer mange samtidig) ved et tilfælde kunnet træffe sammen? Man vil måske svare, at dette indtraf, fordi vinden blæste, og fordi manden skulle den vej. Men de bliver ved: hvorfor blæste vinden på det tidspunkt? Hvorfor skulle manden netop på samme tid den vej? Svarer man så igen, at vinden rejste sig dengang, fordi havet den foregående dag, da vejret endnu var roligt, var begyndt at komme i bevægelse, og at manden havde været indbudt af en ven, så vil de igen tage fat, fordi der ingen ende er på spørgsmålene: ja, men hvorfor kom havet i bevægelse? Hvorfor blev manden indbudt til den tid? Og således vil de ikke holde op med at spørge videre om årsagernes årsager, indtil man har taget sin tilflugt til Guds vilje, dvs. til uvidenhedens fristed. Således bliver de også forbavset, når de ser på det menneskelige legemes bygning, og fordi de ikke kender årsagerne til så stor en kunst, slutter de, at denne bygning kommer i stand ikke ved mekanisk, men ved guddommelig eller overnaturlig kunst og indrettes på en sådan måde, at den ene del ikke gør den anden fortræd.« - **teleologiske** Opfattelse: 202,21. - **asylum ignorantiae**: lat. uvidenhedens tilflugtssted el. fristed. Afvigelse: SK skriver »asylum ignorantiae« for »ignorantiae asylum«, *Spinoza Opera*, s. 308. - **causa efficiens**: lat. bevirkende årsag. Aristoteles og skolastikerne opererer med en lang række årsagskategorier, blandt hvilke de fire hovedtyper er 'causa materialis' (lat. materiel årsag), 'causa formalis' (lat. formel årsag), 'causa efficiens' og 'causa finalis' (lat. formålsårsag). *Causa efficiens* kan således - under Spinozas og evighedens synsvinkel - siges at være en immanent årsag, idet årsagen ligger i virkningen selv som dennes ved dens egen fortid determinerende årsag, mens *causa finalis* kan siges at være en transcendent årsag, idet årsagen ligger ud over virkningen som den ved et formål bestemmende årsag.

I trykt udgave: Bind 18 side 287 linje 13